

Posudek oponenta na diplomovou práci Davida Sillmena "Dluhová brzda jako instrument konsolidace veřejných rozpočtů v Německu". FSV UK, Praha 2014

Autor si vybral akutální, přesto dosud jen omezeně zpracované a současně nejednoduché téma z oblasti boje státu proti rostoucímu zadlužování veřejných rozpočtů. Úkolem práce je analyzovat proces přijímání souboru opatření fiskální politiky, jejichž cílem je zamezit růstu státního a veřejného dluhu a dosáhnout naopak jeho snižování, ve Spolkové republice Německo. Autor si klade řadu výzkumných otázek, z nichž ale některé v práci relativizuje s tím, že se zatím nedají zodpovědět - to vnucuje otázku, proč si autor takovou otázku vůbec klade.

Nesporně na velmi solidní úrovni se mu daří úkol analyzovat německou diskuzi o dluhové brzdě a proces jejího přijetí - seznam prostudovaných primárních pramenů a odborné literatury je bezpochyby imponující. Autor zde ale poněkud promeškal příležitost zamyslet se nad vztahem politiky, ekonomie a práva či, chceme-li, politického, ekonomického a právního myšlení. Situace, kterou analyzoval, mu k tomu dávala ideální prostor: na jednu stranu nejen pocíťovaný, ale i reálný tlak, který nutí politiku k přijetí rozhodnutí, k němuž ekonomická věda nedokáže vydat jasný soud, protože se na něm neshodne. A celá věc je navíc zkomplikována právními pochybnostmi několikerého druhu (ústavní princip federalismus a sociálního státu). K této části práce lze mít jen následující výtku: vzhledem k množství a heterogenosti aktérů (politika, věda, média či nestátní organizace) měly být některé pasáže lépe strukturovány, pojaty méně popisně, přičemž autor se neměl bát základních shrnujících charakteristik. Čtenář se totiž poměrně brzy začne ztrácet ve spleti účastníků debaty a jejich argumentů a výsledný obraz je poněkud zamlžen, zejména když kritika dluhové brzdy směřovala proti dvěma naprosto odlišným aspektům (jejichž kritika mohla ovšem sehrávat roli vzájemně zástupných argumentů), na jednu stranu proti řekněme procedurálnímu, tedy zda opatření je ústavně konformní a nenarušuje princip suverenity spolkových zemí, a obsahovému, tedy zda opatření má smysl v ekonomickém tak i hospodářsko politickém ohledu (obava z demontáže sociálního státu nebo zúžení rozhodovacího prostoru budoucí politiky).

Autor se chce "pokusit" popsat, jaký dopad bude mít dluhová brzda na federální systém SRN a zda skutečně přispěje ke konsolidaci veřejných rozpočtů (s. 11). Otázky směřující do budoucnosti jsou vždy rizikové a autor to zjevně poznal sám: v závěru dochází ohledně smysluplnosti a účinnosti dluhové brzdy k poněkud nepřekvapivému závěru, že to zatím nelze říci, protože ještě nevstoupila v platnost. Smysl první části otázky ovšem čtenáři zůstane skryt i po dočtení textu a autor by se měl pokusit vysvětlit, co tím vůbec myslel. Celkově se dá říci, že síla práce je v empirické analýze, tam kde ale by čtenář od autora očekával shrnutí či dokonce hodnocení, je autorem ponechán na holičkách, což je škoda.

Rozbor literatury (kap. 1.3, je v práci z neznámých důvodů označena jako "Prameny", ačkoliv o pramenech zde autor kromě tří řádků vůbec nemluví) je na rozsáhlost tématu podivuhodně stručný (necelá jedna strana), uvést jeden sborník a jednu politologickou studii pro postižení komplikované názorové situace a dynamiky jejího vývoje rozhodně nestačí. Naproti tomu je v koncepčním ohledu nejasné zařazení kapitol úvodu 1.4 (Teorie státní činnosti) a 1.5 (Zeštíhlování sociálního státu) - jakkoliv oba pojmy a příslušné koncepty či

teorie s tématem nesporně souvisí, autor s nimi v dalším výkladu nebo v závěru buď nepracuje vůbec nebo jen velmi omezeně.

Práce je psána kultivovaným jazykem, po jazykové stránce autor s obtížnou materií vyrovnal zcela určitě dobře. Zejména v analytické části jsou problematické či sporné formulace, gramatické chyby apod. spíše výjimkou. Ovšem tam, kde autor byl nucen koncipovat text zcela samostatně, takovou míru formulační suverenity nenacházíme. Např. se lze přít o formulaci, že dluhová brzda má za cíl "zcela proměnit fiskální politiku Německa" (s. 11). Lze ale předpokládat, že nástroje fiskální politiky zůstanou stejné, spíše je otázka jejich užití a vůbec otázka filozofie fiskální politiky - ostatně mám dojem, že na tomto místě by bylo lepším obecněji hovořit o finanční politice, protože problém dluhové brzdy zasahuje širší okruh otázek než jen opatření konjunkturální politiky koncentrované na poptávkou stranu.

Rozpaky vzbudí seznam pramenů a literatury, v němž jsou primární prameny uvedeny pouze s českými názvy a bez bibliografických odkazů, takže jsou pro případného zájemce nedohledatelné. Není jasné, proč autor odbornou (a očividně zčásti i dobovou literaturu) literaturu označuje jako "sekundární pramen". Tato část je navíc řazena podle křestních jmen autorů, navíc ještě místy špatně ("G" rozhodně nestojí mezi "J" a "L"). Svoji systematiku by zcela určitě měl při obhajobě také vysvětlit.

Přes spíše zbytečné shora zmíněné nedostatky nelze popřít, že D. Sillmen předložil diplomovou práci, která odpovídá nárokům kladeným na tento typ prací na IMS FSV UK. Doporučuji proto práci k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm "velmi dobře".

16.6.2014

prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.